

מגילת אסתר – גלות, זרות וזהות

1. מדי שנה, לאחר קריאת המגילה בבית הכנסת, נוהגים לשיר את אחד השירים המזוהים ביותר עם פורים.

שׁוֹשְׁנַת יַעֲקֹב צָהֳלָה וְשָׁמְחָה :
בְּרֵאוֹתֶם יַחַד תִּכְלֹת מְרֻדְכֵי :
תְּשׁוּעַתֶם הָיִיתָ לְנֹצַח :
וְתִקְוַתֶם לְכָל דּוֹר וְדוֹר :

2. עיקר השיר עוסק בשמחתם הגדולה של היהודים על ההצלה. מדוע היה צריך להצילם? ומפני מי?

3. בשיר זה יש ביטוי לבעייתם של היהודים בגלות בכל הזמנים: שונותם וזרותם החוזרת בכל הזמנים. מהו המשפט המתאר זאת?

4. אילו קשיים יכולים להיות לעם או לאדם שחי בגלות תחת שלטון זר? (תוכלו להיעזר גם במגילת אסתר, פרק ב' פסוק 10).

5. במגילת אסתר נכתב:

”וְכָל עַבְדֵי הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר בָּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ כָּרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים לְהֶמֶן... וּמְרֻדְכֵי לֹא יִכְרַעוּ, וְלֹא יִשְׁתַּחֲוּהוּ... כִּי הִגִּיד לָהֶם אֲשֶׁר הוּא, יְהוּדִי.”
כיצד מפגין מרדכי את זהותו, ומדוע?

6. ”וַיֹּאמֶר הֶמֶן לְמֶלֶךְ אַחַשְׁוֵרוּשׁ: יִשְׁנוּ עִם-אֶחָד מִבָּנָי וּמִכַּרְדָּי בֵּין הָעַמִּים בְּכָל מְדִינֹת מְלְכוּתְךָ, וְדַתֵּיהֶם שְׁנוֹת מִכָּל-עַם וְאֵת דַּתֵּי הַמֶּלֶךְ, אֵינָם עֹשִׂים וְלְמֶלֶךְ אֵין שׁוֹוֶה, לְהִנָּחֵם. אִם עַל הַמֶּלֶךְ טוֹב, יִכְתֹּב לְאַבְדָּם...” (אסתר, ג', ח'–י"א).

מדוע נתפס היהודי, על-פי פסוקים אלה, כ"זר"?

7. **"לא הגידה אסתר את עמה ואת מולדתה, כי מרדכי צנה עליה אשר לא-תגיד"** (אסתר, ב', י').

מה יכולות להיות הסיבות להסתרת זהותה של אסתר בניגוד לדרכו של מרדכי?

8. בעבר הייתה נהוגה ההשקפה: **"היה יהודי בביתך, ואדם – בצאתך"**. הסבירו אמירה זו, וחוו את דעתכם עליה.

9. כדי שהיהודים לא ירגישו זרים בגולה, הציע בנימין זאב (תיאודור) הרצל (1860-1904) פתרון דרמטי לשאלת זהותם וזרותם של היהודים.

"פתרונה של שאלת-היהודים נתון בזה שיכירו ביהודים בתורת עם, ובזה שימצאו להם מולדת מובטחת לפי משפט-הכלל, שאליה יהגרו יהודים, לפי טבע הדברים, מאותם חלקי העולם שבהם הם נתונים לדיכוי; שכן הם יבואו לשם בתורת אזרחים, דווקא משום שהם יהודים, ולא בתורת זרים."
א. מהי הצעתו של הרצל?

ב. מה פירוש ההכרה ביהודים "בתורת עם" לפי **"משפט הכלל"**?

ג. איך תפתור אזרחותם של היהודים במולדתם את בעיית זרותם?

ד. מה, על-פי דעתו של הרצל, היה על מרדכי היהודי לעשות?

(היעזרו בציטוט מן המגילה.)

10. לפניכם הפירושים של המילה **"התחפשות"**, לפי אברהם אבן שושן

המילון החדש, הוצ' קריית ספר בע"מ, ירושלים, עמ' 313).

א. שינוי מראהו כדי שלא יוכר על-ידי רואיו – לבישת בגדים אחרים, איפור הפנים וכד';

ב. בהשאלה – התחסדות, צביעות, העמדת פנים.

לפי פירושים אלו, אפשר לטעון כי התחפשות במובן המושאל פירושה 'העמדת פנים'. מה לתחפושת ולמגילת אסתר?

11. המסכה או תחפושת הפורים יכולה להסתיר את מה שאיננו רוצים להראות, אבל היא יכולה להיות גם ביטוי של משהו שאנחנו רוצים להראות כלפי חוץ. מסכה יכולה להיות גם ביטוי של רגש או של התנהגות. תנו דוגמות למצבים בהם אנחנו לובשים "מסכה" בחיינו היום-יומיים.

12. במגילה מתארים את אסתר בתיאורים הלקוחים מן המקרא. במילה כתוב: "טובת מראה" (פרק א', פסוק 11, פרק ב' פסוק 3). במקרא נאמר על שרה: "יפת מראה" (בראשית י"ב 11). במגילה כתוב: "וַתִּלְקַח אֶסְתֵּר אֶל בֵּית הַמֶּלֶךְ" (אסתר ב', 11). במקרא נכתב על שרה: "וַתִּקַּח הָאִשָּׁה בֵּית פְּרַעֲהָ" (בראשית י"ב, 15). מדוע לדעתכם היה לכותב המגילה להחזיר אותנו לסיפור בבראשית?

13. יש הרואים בדברי מרדכי לאסתר: "בַּעַת הַזֹּאת רִיחַ וְהַצְּלָה יַעֲמֵד לְיְהוּדִים מִמָּקוֹם אַחֵר" (אסתר ד', י"ד) רמז להשגחה האלוהית. אך ידוע לנו שאלוהים אינו מוזכר כלל במגילה. שערך מדוע הוסתר האל? מי היה מעוניין להסתירו? ומדוע?

14. אפיון דמות מהמגילה

לפניכם רשימה של דמויות מהמגילה.

אסתר המלכה; ושתי; מרדכי היהודי; המן; אחשוורוש

- א. בחרו דמות אחת מתוך הרשימה שלמטה.
- ב. חפשו מידע מתאים באינטרנט.
- ג. אספו מהאינטרנט ומהמגילה את פרטי המידע האלה:
שם הדמות, התפקיד במגילה, תיאור חיצוני, תיאור ההתנהגות, מניעים להתנהגות, קווי אופי העולים מתוך התנהגות הדמות, דברים הנאמרים על הדמות, דברים שנאמרים על-ידי הדמות עצמה, תיאור הסביבה בה חיה הדמות.
- ד. צרו טקסט לכיכר ומקושר בו תתארו את הדמות ותאפיינו אותה.

4. הביעו את דעתכם על הדמות. אילו רגשות או מחשבות היא מעוררת בכם?